

Green paper structuurmodellen accountancy

Algemeen

Het is een goede zaak dat de Stuurgroep Publiek Belang een drietal sectorspecifieke dilemma's bespreekbaar maakt. Op deze plaats worden een aantal opmerkingen in algemene zin genoemd die mijns inziens van belang zijn voor de discussie rondom de structuurmodellen:

- Bij de discussie kan niet voorbij gegaan worden aan het feit dat de (middel)grote kantoren deel uitmaken van internationale samenwerkingsverbanden. Naar mijn mening is verdergaande internationale integratie gewenst. Dit spoort met ontwikkelingen bij kantoren, cliënten, standardsetters en regulators. Bij nationale voorstellen dient rekening gehouden te worden met deze internationale context. Anderzijds moeten ontwikkelingen die zich in een land/regio voordoen aanleiding geven tot het nemen van maatregelen en het voeren van de internationale discussie;
- In het paper wordt de relatie bekeken tussen drivers van controlekwaliteit en de structuurmodellen. Kwaliteit is weliswaar een belangrijke invalshoek, maar er bestaan andere, zeker even gevoelige, relaties als onafhankelijkheid en objectiviteit, alsmede bij het maatschappelijk verkeer levende percepties;
- Het paper is soms duidelijk geschreven vanuit de bestaande, overigens aangepaste, situatie waardoor innovatie minder aandacht krijgt;
- Het green paper moet voldoende robuust zijn. De ontwikkelingen gaan door, zie ook ontwikkelingen met betrekking tot externe bemoeienis met standard setting;
- Het paper kent beperkingen in reikwijdte en diepgang, hetgeen de stuurgroep zelf ook aangeeft. De internationale vergelijking is beperkt: VS, VK, EU, Accountancy Europe, IFAC komen weinig in beeld. Het is aan te bevelen hier nader op in te gaan. Vergelijking met andere sectoren/professionals ontbreekt of is tenminste niet zichtbaar. Ook nader wetenschappelijk onderzoek kan een bijdrage leveren;
- Onderscheid wordt gemaakt tussen het OOB en MKB segment. Gezien de gevoeligheid met betrekking tot de wettelijke controle, is het aanbevelenswaardig een driedeling aan te brengen: OOB, overige wettelijke controle/assurance, overige (vrijwillige) assurance. Daarmee kan ook aan het overgrote deel van het MKB segment

(cliënten en kantoren) tegemoet gekomen worden, als verdergaande maatregelen nodig zijn.

Business model

Het belangrijkste punt is dat de identiteit van de accountantsorganisatie niet in gevaar mag komen, dit wordt naast in het paper genoemde punten bereikt door:

- De diensten die naast assurance worden geleverd mogen de “pijlers” van het beroep en het accent op de publieke functie niet schaden. De diensten zouden complementair moeten zijn aan de assurance functie in plaats van de warenhuis formule;
- Het aandeel van assurance moet niet ondergeschikt worden. Hier lag een van de problemen in 2000-2002, als gevolg waarvan 3 van de 4 grote accountantsorganisaties de adviespraktijken geheel verkocht hebben. Geheel afstoten was geen goede reactie, maar gezien de omstandigheden niet onbegrijpelijk. Mijn verwachting is, dat als de huidige ontwikkeling in de snel uitdijende adviestak zich voortzet, een ingrijpende reactie van ondermeer politiek en regulators zal volgen in de richting van audit- only, hetgeen in mijn ogen niet gewenst is;
- De governance van de gehele organisatie, niet alleen de assurance organisatie, moet ingericht zijn op het waarborgen van de publieke functie. Een corporate/federatief model kan verder uitgewerkt worden.

Reeds is vermeld dat naar mijn mening audit-only geen goed model is. Een kanttekening past wel degelijk bij de genoemde risico's. Ook in geval van audit-only kunnen specialisten in dienst zijn (of een strategische alliantie, onder waarborgen, worden aangegaan), voor een toetsende rol. Aansluiting bij een netwerk lijkt niet onmogelijk, evenals de mogelijkheid werkmaatschappijen buiten Nederland te laten controleren door lokale accountants. Laatstgenoemde accountants maken overigens wel deel uit van multidisciplinaire kantoren.

Een aandachtspunt vormt de keuze die multidisciplinaire kantoren maken ten gunste van winstgevender adviesdiensten en de hiermede verband houdende beperkingen tot het verschaffen van assurance voor cliënten en accountantsorganisaties

Partnermodel

Zeker in het OOB segment is reeds in belangrijke mate sprake van een corporate model. Kies dan voor een model dat recht doet aan de realiteit. De argumenten genoemd tegen het corporate model zijn niet overtuigend:

- Ook in dit model staat de verantwoordelijk accountant voor de tuchtrechter;
- De coaching, het meester/gezel model kan op dezelfde wijze plaatsvinden als bij het partner model;
- Dat het corporate model meer kosten met zich meebrengt is niet onderbouwd;
- Wet- en regelgeving laten naar mijn mening ruimte;
- Het model zou aantrekkelijkheid missen voor bepaalde professionals; het up or out model kent evenwel ook negatieve aspecten.;
- Bij andere beroepen (medisch specialisten bij academische ziekenhuizen) komen ook andere modellen voor;
- Het partnermodel kan investeringen in de weg staan. De mogelijkheid tot participatie van derden (waaronder mogelijk institutionele beleggers) is gewenst, uiteraard rekening houdend met onafhankelijkheidsaspecten.

In het paper had aandacht besteed kunnen worden aan de beloning van de partners. Aan de ene kant kunnen vanuit het maatschappelijk verkeer vraagtekens worden gezet bij de hoogte van partnerinkomens, gezien de publieke taak die zij vervullen. Aan de andere kant dient mee te worden gewogen dat accountants in internationale samenwerkingsverbanden zitten. Overigens is het van belang goede professionals aan te trekken tegen aantrekkelijke arbeidsvoorwaarden. Voor toepassing van de WNT wordt niet gepleit.

Verdienmodel

Het alternatief wettelijke controles uitgevoerd door de overheid is naar mijn mening onwenselijk. Een aantal waarborgen zijn in het paper opgenomen. Een aantal aanscherpingen kunnen nog genoemd of nader uitgewerkt worden:

- De AFM zou bij aanbesteding een actievere rol kunnen spelen, door toetsing van honoraria aan benchmark gegevens. Ook bij afwijkende proposals tegen te lage vergoeding zou nader onderzoek kunnen plaatsvinden;
- Toezichthouders(AFM en in bepaalde gereguleerde sectoren) kunnen voorwaarden aan de partner/organisatie stellen, waaronder

accreditatie. Daarnaast kunnen zij inzage in rapporteringen van de accountant krijgen (geschiedt in een aantal gevallen reeds);

- Er zijn ook uit de literatuur andere voorbeelden bekend, over de bepaling van de hoogte van het honorarium (waaronder verrekenmodellen).

Een aandachtspunt vormt het afstoten van cliënten door accountantsorganisaties. Accountantscontrole betreft een publieke functie. Op basis van wet- en regelgeving moet onder omstandigheden afscheid van cliënten genomen worden. Integriteit, niveau van interne beheersing, capaciteit, redelijke fee, ed. zijn aspecten die een rol spelen. Dit neemt niet weg dat vraagtekens gezet kunnen worden als blijkt dat accountantsorganisaties zich uit sectoren/segmenten terugtrekken, terwijl juist deze cliënten, met wellicht een hoger risicoprofiel en minder rendement voor de accountantsorganisatie, een robuuste accountantsorganisatie behoeven.

Prof. J.C.A.Gortemaker RA

Hoogleraar Audit en Assurance, Erasmus Universiteit Rotterdam